

Cauza C-333/19**Rezumatul cererii de decizie preliminară întocmit în temeiul articolului 98 alineatul (1) din Regulamentul de procedură al Curții de Justiție****Data depunerii:**

24 aprilie 2019

Instanța de trimitere:

Cour d'appel de Bruxelles (Belgia)

Data deciziei de trimitere:

12 martie 2019

Apelanți:

DA

FC

S.C. European Food S.A.

S. C. Starmill S.R.L.

S. C. Multipack S.R.L.

Intimate:

Administrația Română a Serviciilor de Trafic Aerian (ROMATSA)

România

Comisia Europeană

Organizația Europeană pentru Siguranța Navigației Aeriene
(Eurocontrol)**I. Obiectul și datele litigiului**

- 1 La 11 decembrie 2013, un tribunal arbitral constituit în temeiul „Convenției ICSID” (a se vedea mai jos) a pronunțat o hotărâre prin care România a fost obligată la plata către DA și FC, precum și către societățile comerciale European

Food S.A, Starmill S.R.L. și Multipack S.R.L a unei compensații globale a cărei sumă principală este de 376 433 229 RON (respectiv aproximativ 178 000 000 de euro), la care se adaugă dobânzi.

- 2 Întrucât acțiunea în anularea acestei hotărâri, introdusă în fața comitetului ad-hoc al Centrului Internațional pentru Reglementarea Diferendelor relative la Investiții (ICSID), a fost respinsă la 26 februarie 2016, hotărârea a rămas irevocabilă.
- 3 Comisia Europeană a intervenit în fața tribunalului arbitral în calitate de *amicus curiae* și a adoptat, la 26 mai 2014, în temeiul articolului 11 alineatul (1) din Regulamentul (CE) nr. 659/1999 al Consiliului de stabilire a normelor de aplicare a articolului 108 TFUE, Decizia C (2014) 3192 prin care a obligat România să suspende orice acțiune care poate duce la punerea în aplicare sau executarea acelei părți din suma prevăzută în hotărâre care nu a fost încă plătită, întrucât o astfel de acțiune ar constitui un ajutor de stat ilegal, până în momentul adoptării de către Comisie a unei decizii finale cu privire la compatibilitatea ajutorului de stat respectiv cu piața internă.
- 4 Prin Decizia (UE) 2015/1470 din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) pus în aplicare de România – Hotărârea arbitrală din 11 decembrie 2013 (JO 2015, L 232, p. 43), Comisia a decis că plata despăgubirilor acordate prin hotărârea arbitrală pronunțată la 11 decembrie 2013 unității economice din care fac parte DA, FC și societățile European Food, Starmill și Multipack constituie un ajutor de stat în sensul articolului 107 alineatul (1) din tratat, ajutor care este incompatibil cu piața internă. Această decizie interzice în esență României să plătească orice sumă în temeiul hotărârii din 11 decembrie 2013.
- 5 Decizia Comisiei face obiectul unor acțiuni în anulare, pendinte în prezent în fața Tribunalului Uniunii Europene [a se vedea, printre altele, cauzele T-624/15 (JO 2016, C 16, p. 45), T-694/15 (JO 2016, C 38, p. 69) și T-704/15 (JO 2016, C 68, p. 30)].
- 6 La 19 august 2015, DA a notificat României hotărârea arbitrală investită cu formulă executorie eliberată de grefa cour d'appel de Bruxelles [Curtea de Apel din Bruxelles] în conformitate cu Convenția ICSID.
- 7 La 9 septembrie 2015, DA a instituit în Belgia o poprire în mâinile Eurocontrol cu privire la toate sumele pe care Eurocontrol le datorează sau le va datora României sau ROMATSA pentru a obține plata sumei de 85 066 428,42 euro.
- 8 La 23 și la 24 septembrie 2015, Romatsa și România au formulat opoziție la poprire în fața tribunal de première instance francophone de Bruxelles [Tribunalul de Primă Instanță francofon din Bruxelles]. Comisia a formulat o cerere de intervenție voluntară, în temeiul articolului 23a din Regulamentul (CE) nr. 659/1999, în susținerea concluziilor Romatsa și ale României.

- 9 Prin hotărârea din 25 ianuarie 2016, instanța a dispus în esență desființarea poprii stabilite în sarcina statului român în mâinile Eurocontrol.
- 10 DA, FC și societățile creditoare au declarat apel împotriva acestei hotărâri la 29 februarie 2016.

II. Dispozițiile în cauză

Dreptul Uniunii

- 11 Articolul 288 TFUE are următorul cuprins:

„Pentru exercitarea competențelor Uniunii, instituțiile adoptă regulamente, directive, decizii, recomandări și avize.

(...)

Decizia este obligatorie în toate elementele sale. În cazul în care se indică destinarii, decizia este obligatorie numai pentru aceștia.”

Convenția pentru soluționarea diferendelor cu privire la investiții dintre state și resortisanții altor state (încheiată la Washington sub egida Băncii Mondiale la 18 martie 1965 și aprobată în Belgia prin legea din 17 iulie 1970)

- 12 Articolul 1 prevede:

„Se instituie, în virtutea prezentei convenții, un Centru internațional pentru reglementarea diferendelor cu privire la investiții” (denumit în continuare „ICSID”).

- 13 Articolul 54 prevede:

„(1) Fiecare stat contractant recunoaște orice sentință dată în cadrul prezentei convenții ca fiind obligatorie și asigură executarea pe teritoriul său a obligațiilor pecuniare pe care sentința le impune, ca și când ar fi vorba de o judecată definitivă a unui tribunal funcționând pe teritoriul zisului stat. Un stat contractant cu o constituție federală poate să asigure executarea sentinței prin intermediul tribunalelor federale și să prevadă că acestea vor trebui să considere o asemenea sentință ca o judecată definitivă a tribunalelor unuia dintre statele federale.

(2) Pentru a obține recunoașterea și executarea unei sentințe pe teritoriul unui stat contractant, partea interesată trebuie să prezinte o copie certificată, pentru conformitate, de către secretarul general tribunalului național competent sau oricărei alte autorități pe care zisul stat contractant o va desemna în acest scop. Fiecare stat contractant face cunoscute secretarului general tribunalului competent sau autoritățile pe care le desemnează în acest scop, informându-l asupra eventualelor schimbări.

(3) Executarea este reglementată de legislația privind executarea hotărârilor judecătorești în vigoare în statul pe teritoriul căruia se aplica o asemenea procedură”.

III. Argumentele părților

- 14 DA, FC și societățile creditoare solicită în esență cour d’appel să dispună restabilirea poprii executorii, pentru garantarea unei sume globale stabilite în prezent la 281 718 067,10 euro.
- 15 DA susține în special că Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 10 martie 2015 nu interzice prin ea însăși o executare silită a hotărârii arbitrale în Belgia.
- 16 În opinia sa, pentru ca anumite avantaje să fie calificate drept ajutoare de stat, acestea trebuie, pe de o parte, să fie acordate direct sau indirect prin intermediul resurselor de stat și, pe de altă parte, să fie imputabile statului (Hotărârea din 16 mai 2002, Franța/Comisia, C-482/99, EU:C:2002:294, punctul 24). Această hotărâre stabilește în mod clar că simplul transfer al unor resurse de stat nu este suficient pentru a permite calificarea drept ajutor de stat. Criteriul imputabilității este un criteriu de sine stătător.
- 17 Acesta citează de asemenea Hotărârea din 27 martie 1980, Denkvit italiana (61/79, EU:C:1980:100, punctul 31), potrivit căreia schema de ajutoare de stat „vizează astfel deciziile statelor membre prin care acestea din urmă, în scopul atingerii unor obiective economice și sociale care le sunt specifice, pun, prin decizii unilaterale și autonome la dispoziția întreprinderilor sau a altor subiecte de drept, resurse sau le oferă avantaje menite să favorizeze realizarea obiectivelor economice sau sociale urmărite” (sublinierea apelantului).
- 18 Acesta amintește de asemenea că, în jurisprudența sa, Curtea de Justiție a subliniat nu numai nevoia unui transfer de resurse publice sau a unui control general exercitat de către stat asupra întreprinderii, ci și implicațiile concrete ale statului în ceea ce privește adoptarea măsurilor contestate: „Este de asemenea necesar să se analizeze dacă trebuie să se considere că autoritățile publice ar fi fost implicate, într-un mod sau în altul, în adoptarea acestor măsuri” (Hotărârea din 16 mai 2002, Franța/Comisia, C-482/99, EU:C:2002:294, punctul 52).
- 19 Or, în speță, executarea silită în Belgia nu este imputabilă României.
- 20 Rezultă astfel în mod clar din textul deciziei Comisiei că executarea hotărârii arbitrale constituie un ajutor de stat numai în cazul în care o asemenea acțiune este imputabilă României, respectiv în cazul în care România execută în mod voluntar hotărârea arbitrală. În opinia sa, este pur și simplu inexact să se pretindă că atât dispozitivul deciziei Comisiei, cât și motivele sale se aplică, de asemenea, executării silită dispuse de instanțe care nu sunt din România. În cazul în care România este obligată și forțată să pună în aplicare hotărârea arbitrală, această acțiune nu îi este imputabilă și, prin urmare, nu încalcă decizia Comisiei.

- 21 La rândul său, statul român solicită în esență cour d'appel să declare apelurile inadmisibile și nefondate și, cu titlu subsidiar, să suspende judecarea cauzei până la pronunțarea hotărârii instanțelor europene cu privire la acțiunile introduse împotriva deciziei Comisiei din 30 martie 2015.
- 22 Comisia solicită declararea apelurilor ca nefondate.

IV. Aprecierea cour d'appel

- 23 Cour d'appel respinge mai întâi diferitele motive de inadmisibilitate, precum și motivul invocat de statul român întemeiat pe imunitatea sa de jurisdicție. România, care a acceptat procedura de arbitraj și a formulat terță opoziție la executarea silită, a acceptat să înainteze litigiul spre aprecierea instanței competente în materie de executări silite (din Belgia) și a cour d'appel de Bruxelles, renunțând la imunitatea sa de jurisdicție.
- 24 Cour d'appel constată în continuare că hotărârea arbitrală este definitivă și nu mai poate face obiectul niciunei căi de atac. Aceasta constituie un titlu executoriu legal în sine. Poprirea a fost instituită pe baza unei hotărâri investite cu formulă executorie care trebuie să fie recunoscută și executată, în temeiul articolului 54 din Convenția ICSID, de orice stat contractant, inclusiv de Regatul Belgiei.
- 25 Cour d'appel arată totuși că Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 10 martie 2015 constituie un obstacol major în calea executării hotărârii arbitrale de către statul român. Aceasta amintește că „acțiunea unei autorități” reprezintă astfel o cauză externă liberatorie care poate justifica faptul că un debitor prudent și rezonabil în mod normal nu își plătește creditorul care dispune de un titlu executoriu.
- 26 În această decizie, Comisia interzice României să plătească sumele datorate în temeiul acestei hotărâri arbitrale, o asemenea plată reprezentând un ajutor de stat incompatibil cu piața internă.
- 27 În temeiul articolului 288 TFUE, deciziile sunt obligatorii în toate statele membre. Cu toate acestea, respectiva decizie nu exista în momentul în care tribunalul arbitral a pronunțat hotărârea care constituie titlu executoriu. În plus, Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei din 30 martie 2015 face obiectul unei acțiuni în fața instanțelor Uniunii Europene.
- 28 În prezent, există un risc real de conflict între o decizie a instanței competente în materie de executări silite și a instanței care se pronunță în apel în materie de executare silită și cea a Uniunii Europene, și anume decizia Comisiei invocată ca „acțiune a unei autorități” în litigiul privind executarea silită a unei hotărâri arbitrale ICSID.
- 29 Aspectul dacă executarea hotărârii de către România reprezintă o punere în aplicare voluntară și un ajutor de stat este contestat în mod serios.

V. Întrebările preliminare

30 Prin urmare, este necesar să se suspende judecarea cauzei, în scopul respectării securității juridice și pentru a se evita riscul unor decizii contradictorii, în așteptarea unei decizii a instanțelor europene cu privire la acțiunile în anularea deciziei din 30 martie 2015 și a răspunsului din partea Curții de Justiție a Uniunii Europene la următoarele întrebări preliminare:

„1. Decizia (UE) 2015/1470 a Comisiei Europene din 30 martie 2015 privind ajutorul de stat SA.38517 (2014/C) (ex 2014/NN) trebuie interpretată în sensul că vizează plățile datorate de România chiar și în cazul în care plățile vor fi recuperate de la aceasta în urma unei proceduri de executare silită a hotărârii arbitrale ICSID din 11 decembrie 2013, inițiată în fața instanțelor unui alt stat membru decât România?

2. Dreptul Uniunii impune prin el însuși și din oficiu ca o instanță a unui stat membru (altul decât România), sesizată cu o acțiune împotriva unei proceduri de executare silită a unei hotărâri arbitrale ICSID care are autoritate de lucru judecat conform normelor de procedură naționale proprii acestui stat membru, să înlăture această hotărâre pentru simplul motiv că o decizie nedefinitivă a Comisiei Europene adoptată ulterior hotărârii consideră că această executare silită a hotărârii este contrară sistemului european al ajutoarelor de stat?

3. Dreptul Uniunii, în special principiul cooperării loiale sau principiul autorității de lucru judecat, permite ca o instanță națională a unui stat membru (altul decât România) să nu își respecte obligațiile internaționale care decurg din Convenția ICSID în ipoteza în care Comisia Europeană a adoptat o decizie ulterior hotărârii, care consideră că executarea silită a hotărârii ar fi contrară sistemului european al ajutoarelor de stat, chiar dacă Comisia Europeană a participat la procedura de arbitraj (inclusiv la acțiunea în anulare împotriva hotărârii) și a invocat motivele sale referitoare la sistemul european al ajutoarelor de stat?”